

Project Abraham-Ibrahim en linken met andere projecten in het raamplan godsdienst Buitengewoon Lager onderwijs.

De projecten werden overgenomen zoals ze in het raamplan staan. Enkel die componenten die van toepassing zijn zal je hier vinden. In vet staat telkens de verwijzing naar het Abraham-Ibrahim project, en de uit te werken impulsen.

PROJECT E 1 JIJ EN IK, GELUKKIG IN DE WERELD		<i>Belevingen, ervaringen van de kinderen, verhalen, spelsituaties, geloofstaal, Bijbel, symbolen, rituelen, ...</i>
A. Fundamentele bestaans- condities	A.1 Vertrouwen versus wantrouwen	Basisvertrouwen is een voorwaarde om gelukkig te zijn. <i>Met de kinderen kan gekeken worden naar personen door wie zij voldoende 'gedragen' worden om gelukkig te zijn. Sommige kinderen kunnen goed aanvoelen hoe voor vele gelovige mensen de verbondenheid met God bron is van vrijheid en geluk.</i> Abraham gelooft dat God hem gelukkig zal maken. Abraham twijfelt aan zijn eigen geloven en aan God. Impulsen: 1.3- 2.1 -3.1 (twijfel)- 4.2 -6
	B Verbondenheid	B.2 met anderen Andere mensen worden gemakkelijk ervaren als degenen die mijn geluk begrenzen of in de weg staan. Soms zijn kinderen jaloers op het geluk van anderen en is het moeilijk hen 'het licht in de ogen' te gunnen. Kinderen voelen zich soms als op een eilandje met een kleine kring van mensen die rechtstreeks 'moeten' bijdragen tot hun geluk. <i>Het is belangrijk te leren zien hoe de toewijding van velen aan de basis ligt van mijn geluk. Zo wordt mijn persoonlijk geluk verbonden met het geluk van mijn medemensen. Langs die weg kunnen kinderen leren blij te zijn om het geluk van anderen en er deugd aan beleven anderen gelukkig te maken.</i> Abraham gunt Lot het mooiste deel als ze een 'nieuw land' kiezen Sara is jaloers op Hagar Impulsen 2.2 Abraham en Lot en 3.2 jaloezie Sara

De link met dit project zit vooral in de bezinnings- en gebedsmomenten in de tent.

PROJECT E 3 STIL WORDEN – GEBED – BEZINNING		<i>Belevingen, ervaringen van de kinderen, verhalen, spelsituaties, geloofstaal, Bijbel, symbolen, rituelen, ...</i>
B. Verbondenheid	B.1 met zichzelf	Mensen kunnen hun verbondenheid met God beleven door inkeer en gebed. Bidden kan zijn: loven, klagen, danken, vragen, smeken, aanklagen, ... Zo bouwen mensen een eigen innerlijk leven uit. Dat beleven ze als een hele rijkdom. <i>De kinderen kunnen de waarde ontdekken van stilte en bezinning, de rijkdom van een eigen innerlijk leven. Ook kinderen kunnen genieten van die rustige aanwezigheid bij zichzelf. Ze kunnen zich bewust worden van eigen gevoelens en gedachten, en er met zichzelf over 'in gesprek' gaan. Ook kunnen ze gevoelens en gedachten of gebeurtenissen uit hun leven toevertrouwen aan God. Door op die manier hun eigen leven dieper aan te voelen, gaan ze hun eigen unieke persoonskern, de 'ziel' in zichzelf ontdekken.</i> Tijdens het Abraham-Ibrahim project zitten in vele lessen 'tent'-momenten waar ze stil worden en nadenken over hun eigen geloven. Impuls 4.2. Nadenken en uitwisselen bij de uitspraak 'Voor God is niets onmogelijk'

<p>B.2 met anderen</p>	<p>Wanneer er stilte valt als mensen samen zijn, kan dat wijzen op onwennigheid en spanning. Maar er is ook stilte die verbondenheid uitdrukt. Stilte kan je delen met elkaar. Je creëert samen een 'bad van stilte'.</p> <p><i>Dat kan ook met de leerlingen gebeuren, b.v. door ademhalingsoefeningen, door Sherborne – oefeningen, door zich samen te laten meedrijven op een fantasieverhaal, door samen te zingen, samen te bidden, ... Het kunnen even zovele manieren zijn om elkaars en Gods nabijheid te ervaren. Kinderen kunnen ook ontdekken wat bidden betekent, door verhalen van en over biddende mensen.</i></p> <p>Dit project wil kinderen aan het denken zetten over hoe zij 'kijken' en omgaan met andersgelovigen. Impuls 7 Nadenken en uitwisselen: Heeft dit project mij aan het denken gezet over God, over anderen, over mijzelf...?</p>
<p>B.3 met gemeenschappen</p>	<p>In verschillende godsdiensten voelen gelovige mensen in gebed de aanwezigheid van God aan. Er zijn verschillende manieren om dat te doen, o.a. door samen te bidden. Christenen bidden samen in sacramentele en andere liturgische vieringen.</p> <p><i>De leerlingen kunnen ontdekken hoe mensen zich doorheen gebed verbonden voelen met een geloofsgemeenschap en met God. Ze kunnen er zich zelf ook bij betrokken weten, o.a. door het kennen van gemeenschapsgebeden.</i></p> <p>Dit project wil kinderen aan het denken zetten over hoe zij 'kijken' en omgaan met andersgelovigen. Impuls 7 Nadenken en uitwisselen: Heeft dit project mij aan het denken gezet over God, over anderen, over mijzelf...?</p>

<p>PROJECT E 4 GROEIEN IN LIEFDE EN TEDERHEID</p>		<p><i>Belevingen, ervaringen van de kinderen, verhalen, spelsituaties, geloofstaal, Bijbel, symbolen, rituelen, ...</i></p>
<p>A. Fundamentele bestaans- condities</p>	<p>A.2 Mogelijkheden en beperkingen</p>	<p>De beleving van relaties roept verlangens en verwachtingen op, maar kent ook grenzen. Wie gelukkig kan zijn om een vriendschapsrelatie, maakt ook momenten van eenzaamheid en pijn mee.</p> <p><i>Kinderen leren dat houden van elkaar niet betekent: alles van mekaar mogen verwachten en verlangen. Ze leren ook grenzen accepteren in hun omgang met anderen. Dat leerproces loopt niet vanzelf, maar kent lukken en mislukken.</i></p> <p>Impuls 3.2 Jaloezie van Sara en Hagar brengt tot uitsluiting. Impuls 7: fotoreportage van de mensen in hun omgeving. Kansen op ontmoeting ondanks soms vele verschillen. Leren samenwerken.</p>
<p>B. Verbondenheid</p>	<p>B.2 met anderen</p>	<p>Vriendschap, verliefdheid, liefde, tederheid zijn heel belangrijk in de groei naar relatiebeleving. De waarde ervan kan ook door kinderen aanvoeld worden. In de samenleving worden die waarden nogal eens op een 'luchtige' toon benaderd of zelf belachelijk gemaakt. Het is noodzakelijk dat kinderen leren onderscheid maken tussen 'losse' contacten, echte vriendschap en relaties waarin men 'gebruikt' wordt. In relaties komen ook spanningen en ruzies voor. Het is niet eenvoudig daarmee om te gaan. Gelovige mensen beleven liefde vaak als een geschenk van God en een speciale vorm van verbondenheid met God (zie: 1 Joh. 4, 7-12). In vele ontmoetingen heeft Jezus dat geloof beleefd.</p> <p>Impuls 8 vriendschapsbandjes maken als visualisering van een groeiende verbondenheid onder de leerlingen.</p>

De link met dit project zijn de lessen rond Abraham en Lot: impuls 2.2

PROJECT E 5		<i>Belevingen, ervaringen van de kinderen, verhalen, spelsituaties, geloofstaal, Bijbel, symbolen, rituelen, ...</i>
VERZOENING		
B. Verbondenheid	B.1 met zichzelf	Liefde is de bron van vergeving en verzoening. Wie zichzelf vergeving kan schenken kan ook anderen vergeven. Men moet men zichzelf en de ander graag genoeg zien om een eerste stap naar verzoening te zetten. <i>Het is belangrijk dat leerlingen leren spreken over eigen onmachtgevoelens op dat vlak. Wat houdt hen tegen? Wat hebben zij nodig om tot vergeving te komen? Ze kunnen ook ontdekken hoe gelovigen God om hulp vragen om in het reine te komen met zichzelf en anderen. In de klas kunnen ze de kans krijgen om verzoening ook in gebed ter sprake te brengen.</i>
	B.2 met anderen	Vergeving en verzoening dragen een positieve kracht in zich. Mensen kunnen daardoor soms beter met elkaar opschieten. Verzoening leidt ook tot dankbaarheid. <i>De leerlingen kunnen die positieve kracht van vergeving en verzoening ontdekken, b.v. door het beluisteren van (levens)verhalen. Zo leren ze zien hoe daardoor trouw en duurzaamheid mogelijk worden in een relatie.</i> Abraham gunt Lot het beste deel maar deze keert zich tegen hem. Als Lot in nood is neemt Abraham het TOCH voor hem op! Impuls 2.2 Nadenken en gesprek over 'Ik ben de hoeder van mijn broeder'...ook als hij vijandig tegenover mij staat?

PROJECT E 8		<i>Belevingen, ervaringen van de kinderen, verhalen, spelsituaties, geloofstaal, Bijbel, symbolen, rituelen, ...</i>
GELOOFSBOEKEN		
A. Fundamentele bestaans-conditions	A.1 Vertrouwen versus wantrouwen	Boeken kunnen een bijzondere betekenis hebben in het leven van mensen: ze kunnen iemand helpen om 'groot' te worden, ze kunnen iemand helpen om oriëntatie en zin te vinden. Voor een gelovige is het 'heilig boek' van zijn godsdienst (Bijbel, Koran, ...) een diepe inspiratiebron. Het kan een 'rots' zijn waar zijn of haar leven op gebouwd is. <i>Ze maken kennis met de Bijbel en de Koran en trachten te achterhalen wat die boeken betekenen voor zoveel mensen.</i> Impuls 1 Aanbreng van de geloofsboeken bijbel en Koran en ook de verhalen van de Hadith. Impuls 6: de kinderen lezen het 'offer verhaal' als simultaan lezing uit bijbel en koran.
	A.2 Mogelijkheden en beperkingen	De taal van heilige boeken is doorgaans moeilijk, zeker voor kinderen. Dat is een hinderpaal. <i>De kinderen kunnen langzaam aan vertrouwd worden met de taal en de stijl van verhalen en teksten uit heilige boeken. Op die manier leren zij de rijkdom in die boeken zien en waarderen.</i> In deze lessenreeks kiezen we voor doorvertaalde verhalen, zowel uit bijbel als uit de koran.
B. Verbondenheid	B.1 met zichzelf	Mensen halen inspiratie uit boeken en verhalen in hun zoektocht naar zichzelf, ook uit heilige boeken. Daarom wordt bijvoorbeeld in de liturgie voorgelezen uit de Bijbel. <i>Ze lezen of beluisteren getuigenissen van mensen die door evangelieverhalen werden geïnspireerd en zoeken uit wat precies inspiratie gaf. Op die manier kunnen zij zich verwonderen over de diepte en de wijsheid die vervat liggen in bepaalde boeken en verhalen.</i> <i>Zo kunnen zij verstaan waarom gelovigen een sterke band ervaren met hun heilig boek.</i> Dit willen we kinderen laten ervaren door bij zichzelf als gelovige stil te staan vanuit de confrontatie met Abraham-Ibrahim. Impulsen 3.1-3.2 en 4.2 laten de kinderen bij hun eigen keuzes.

B.2 met anderen	<p>Mensen in allerlei culturen, vertellen elkaar verhalen om hun levenswijsheid door te geven, van generatie op generatie. Die verhalen en boeken kunnen mensen in beweging zetten. Ze hebben een invloed op het verloop van de geschiedenis.</p> <p><i>Kinderen lezen 'wijze' verhalen uit verschillende culturen en gaan na hoe die verhalen mensen in beweging hebben gezet.</i></p> <p>Abraham ging op weg, zijn geloof bracht hem in beweging. De lessenreeks is opgebouwd vanuit deze verhalen en wil ook hen in hun geloven doen groeien.</p>
B.3 met gemeenschappen	<p>De Thora is het boek van de joodse gemeenschap. Het verbond tussen Jahwe en Israël ligt erin uitgedrukt. In de Koran ontdekt de moslim dat Allah de enige God is. In de evangeliën ontdekken christenen hoe God mensen doet opstaan, ook uit de dood en hoe dat zichtbaar geworden is in Jezus, de Levende Heer. Er zijn gemeenschappelijke dingen in de verschillende heilige boeken, maar er zijn ook diepgaande verschillen. Die boeken zijn niet tot elkaar te herleiden, net zomin als de godsdiensten, waar ze de kern van vormen.</p> <p><i>Kinderen verkennen hoe belangrijk een heilig boek is voor een geloofsgemeenschap. Gelovige kinderen maken dat concreet vanuit hun eigen ervaringen. Wederzijds begrip vormt een grote uitdaging, maar is soms ook moeilijk, juist vanwege de verschillen.</i></p> <p><i>Er wordt gezocht naar raakpunten tussen christenen, joden en moslims. Waar het mogelijk is kan een dialoog opgezet worden over de raakpunten en de verschillen. Het is een oefening in interreligieuze dialoog.</i></p> <p>Interreligieuze dialoog is een van de doelen met deze lessenreeks. Impuls 6-7-8 beogen dit heel uitdrukkelijk en heel concreet – al doende-.</p>
C. Groeien in gevoeligheid voor goed en kwaad	<p>Heilige boeken spreken over wat goed is voor mensen. Ze verdienen daarom heel veel respect.</p> <p><i>De kinderen beseffen waarom respect voor heilige boeken op zijn plaats is. Ze bespreken ook voorbeelden van misbruik van heilige boeken, b.v. door fundamentalistische benaderingen die leiden tot onverdraagzaamheid en fanatisme.</i></p> <p>Impuls 6-7 respect voor de heilige boeken</p>
D. Open komen voor symboliek: geloofstaal, rituelen, vieringen	<p>Heilige boeken hebben een bijzondere plaats wanneer mensen samenkomen om te bidden en te vieren. Die boeken en verhalen zijn meestal geschreven in de taal van beelden en symbolen.</p> <p><i>Door het lezen van verhalen kunnen kinderen open komen voor de 'geloofstaal' in heilige boeken. Ze ontdekken de plaats en het belang van de Bijbel in de liturgie, in het pastoraal liturgisch jaar, in enkele sacramenten. Er kan een klasritueel opgebouwd worden rond de heilige boeken die voor de leerlingen belangrijk zijn: de Bijbel, de Koran. Het is belangrijk dat kinderen zich altijd vrij voelen om zelf geloofstaal en -symbolen te hanteren.</i></p> <p>De keuze voor 'geleefd' geloof en samen geloof beleven in de tentmomenten. In de tent wordt ook de bijbel en de koran centraal geplaatst.</p> <p>Impuls 4.2 Impuls 6-7 Impuls 8: een eigen klasritueel</p>

Onderstaand project sluit bijzonder sterk aan bij het Abraham project: je zou dit project volledig als basis kunnen gebruiken. Eventueel met integratie van het project Islam.

PROJECT E 10 ANDERE GODSDIENSTEN, VERHALEN EN SYMBOLEN		<i>Belevingen, ervaringen van de kinderen, verhalen, spelsituaties, geloofstaal, Bijbel, symbolen, rituelen, ...</i>
A. Fundamentele bestaans- condities	A.1 Vertrouwen versus wantrouwen	<p>Verschillende godsdiensten hebben verschillende beelden en namen voor God. Ook de relatie tussen God en mens is vaak verschillend. Toch hebben mensen vertrouwen in 'hun' God.</p> <p>Het 'anders zijn' van een godsdienst, in vergelijking met de eigen godsdienst, kan onwennigheid, wantrouwen of zelfs angst veroorzaken.</p> <p><i>De kinderen verkennen godsbeelden en godsnamen in verschillende godsdiensten en ze gaan na welke band tussen God en mens erin uitgedrukt ligt.</i></p> <p><i>Ze zien hoe in elke religie en godsdienst de mens aangesproken wordt in zijn diepste kern en uitgenodigd wordt om te vertrouwen, hetzij in God als een persoon, hetzij in een zinvol levensperspectief.</i></p> <p><i>Het is belangrijk dat de kinderen uitspreken hoe zij zich voelen bij die 'vreemde' godsbeelden en namen. Zo kunnen moeilijke gevoelens verwerkt worden.</i></p> <p>Impuls 1 God spreekt Abraham- Ibrahim aan. God spreekt ook ons aan.</p> <p>Impuls 3.1-3.2</p> <p>Impuls 4.2: hoe reageren de leerlingen op 'vreemde' godsbeelden en namen?</p> <p>Impulsen 5-6-7</p>
	A.2 Mogelijkheden en beperkingen	<p>Verschillen tussen religies en godsdiensten kunnen zorgen voor moeilijkheden in de communicatie. Dat kan leiden tot spanningen en conflicten, tot onbegrip en gebrek aan tolerantie.</p> <p><i>De godsdienstles kan een oefenplaats zijn voor interreligieuze dialoog. Het is een kwestie van te blijven geloven in de mogelijkheden ervan, ondanks de beperkingen, veroorzaakt door de verschillen.</i></p> <p>In deze lessenreeks zijn er in vele lesimpulsen kansen tot interreligieus leren. Bijvoorbeeld in lesimpuls 6 lezen leerlingen uit bijbel en koran en gaan ze de teksten vergelijken.</p>
B. Verbondenheid	B.1 met zichzelf	<p>Wanneer mensen geconfronteerd worden met een werkelijkheid die 'anders' is en 'vreemd', moet hij zijn opnieuw eigen plaats vinden. Dat is zeker het geval wanneer het gaat over elementen die met de zin van het leven te maken hebben.</p> <p><i>Het is belangrijk aandacht te hebben voor de wijze waarop leerlingen die confrontatie met zichzelf doormaken:</i></p> <p><i>Waar sta ik in die verscheidenheid? Klinkt het allemaal vreemd of voel ik mij geraakt door wat die anderen godsdiensten te vertellen hebben? Hoe zou ik mezelf noemen: christen, moslim, ...? Is het moeilijk om daarover te vertellen?</i></p> <p><i>Authentieke getuigenissen van jongeren van verschillende godsdiensten kunnen een aanzet geven voor een gesprek in de klas.</i></p> <p>Lesimpulsen 3.1 - 5- 6 en heel expliciet in impuls 8 staan de leerlingen stil bij zichzelf en hoe zij omgaan met de verscheidenheid.</p>

	<p>B.2 met anderen</p>	<p>Verschillen leiden gemakkelijk naar conflict. Soms vraagt het tijd om te groeien naar respect en waardering voor de ander. De belangstelling voor wat een ander beleeft, is daarbij heel belangrijk.</p> <p><i>In de klas kunnen leerlingen zich oefenen in het luisteren met een positieve ingesteldheid. Op die manier kan belangstelling groeien voor de diepste overtuiging van anderen. Zo groeit ook waardering voor hun geloof, ook al is dat anders dan het eigen geloof. Zo wordt respect mogelijk voor mensen met een andere godsdienst in de eigen omgeving en in de samenleving. Ook in een multireligieuze en multiculturele samenleving kunnen mensen verbondenheid voelen over alle verschil heen.</i></p> <p>De tentmomenten in de meeste lessen willen leerlingen aanmoedigen om respect en waardering te tonen voor elkaars geloof. In de tent worden kinderen stil bidden ze in verbondenheid met elkaar over alle verschillen heen. Sterke impulsen zijn 7-8</p>
	<p>B.3 met gemeenschappen</p>	<p>Religies en godsdiensten worden beleefd in concrete gemeenschappen van mensen die zich verbonden voelen door een zelfde geloof.</p> <p><i>De leerlingen kunnen uitzoeken hoe mensen leven in gemeenschappen die een andere godsdienst belijden: Wat vinden ze belangrijk? Welke typische symbolen en kenmerken zijn er? Hoe drukken ze samen hun geloof uit? Hoe laten ze zien dat ze zich met elkaar verbonden voelen? Zijn ze gastvrij tegenover anders gelovigen of sluiten ze zich af van de rest van de wereld?</i></p> <p>Impuls 4.1 laat kinderen de mensen in hun omgeving verkennen en ervaren ze wat gastvrijheid is. Impulsen 5-6 verkennen de bedevaart naar Mekka (Hadj) en hoe moslims het offerfeest beleven.</p>
<p>D.</p> <p>Open komen voor symboliek: geloofstaal, rituelen, vieringen</p>	<p>Iedere godsdienst en religie heeft eigen symbolen, geloofstaal, verhalen, rituelen.</p> <p><i>Het is doorgaans boeiend voor de leerlingen die elementen in verschillende religies en godsdiensten te verkennen. Zeker in multiculturele scholen kan men komen tot participatie aan mekaars manier van bidden, feesten, ...</i></p> <p>Impulsen 6 – 7 – 8 bieden mogelijkheden om samen stil te worden, hun verbondenheid te concretiseren in een vriendschapsbandje enz.</p>	

<p>ISLAM</p>		<p><i>Elementen van de Islam die kunnen ingebracht worden wanneer het mogelijk en wenselijk is in de verschillende projecten.</i></p>
<p>A.</p> <p>Fundamentele bestaans-conditions</p>	<p>A.1 Vertrouwen versus wantrouwen</p>	<p>God wil dat de mens gelukkig is. Hij leidt zijn levenweg. Mag ik zijn wie ik ben, ook al ben ik anders? Vergeving en verzoening.</p> <p>Impuls 1 God leidt Ibrahim weg, hij wil het geluk van mensen Impuls 3</p>
<p>B</p> <p>Verbondenheid</p>	<p>B.2 met anderen</p>	<p>Mensen zijn verantwoordelijk voor elkaar. Waarde van goedheid en eerbied voor andere mensen (vooral voor ouders), gastvrijheid, verdraagzaamheid, dankbaarheid, mildheid (delen), gehoorzaamheid, rechtvaardigheid, solidariteit. Liefde en huwelijk.</p> <p>Impuls 2 Mensen zijn verantwoordelijk voor elkaar: 'Ik ben de hoeder van mijn broeder' Impulsen 4.1 en 7: gastvrijheid, solidariteit en verdraagzaamheid.</p>
	<p>B.3 met gemeenschappen</p>	<p>Moslims beseffen sterk dat zij behoren tot de wereldwijde islamitische gemeenschap, de umma. Een profeet voor het volk: Mohammed. Religieuze leiders.</p> <p>Impulsen 5 – 6 Bedevaart naar Mekka en offerfeest: moslims beseffen dat ze deel zijn van de umma.</p>

<p>D.</p> <p>Open komen voor symboliek: geloofstaal, rituelen, vieringen</p>	<p>Water (scheppingselement). Rituele wassing. Maaltijd (solidariteit) Koran Vasten Bidden, moskee, gebedssnoer Bedevaart, Mekka Offerfeest Namen van God, geloofsbelijdenis Geboorte (naamgeving) Begravenis Belangrijke personen: Mohammed, Jezus/Isa, Maria/Marjam.</p> <p><i>Vele van deze begrippen komen in deze lessenreeks aan bod. Ibrahim als eerste profeet wordt grondig uitgewerkt.</i> <i>Impuls 1 en 3 Godsbeelden en Godsnamen</i> <i>Impuls 4.2 Arabische betekenis van namen die teruggaan op Godsnamen. De betekenis van de naam Isaac</i> <i>Impulsen 5- 6 Bedevaart naar Mekka en offerfeest</i> <i>Impuls 7.2 de begravenis van Ibrahim</i></p>
--	--